

NL

NL

NL

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 3.10.2008
COM(2008) 636 definitief

2008/0192 (COD)

Voorstel voor een

RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

**betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van zelfstandig
werkzame mannen en vrouwen en tot intrekking van Richtlijn 86/613/EEG**

{SEC(2008)2592}

{SEC(2008)2593}

(door de Commissie ingediend)

TOELICHTING

1. ACHTERGROND VAN HET VOORSTEL

Motivering en doel van het voorstel

Dit voorstel beoogt de wijziging van het communautaire rechtskader betreffende de toepassing van het beginsel van de gelijke behandeling van vrouwen en mannen op zelfstandigen en hun echtgenoten. Dit voorstel heeft de intrekking van Richtlijn 86/613/EEG¹ tot doel en is van toepassing op de aspecten die niet bij de Richtlijnen 2006/54/EG, 2004/113/EG en 79/7/EEG geregeld zijn, zodat het beginsel van gelijke behandeling van vrouwen en mannen die een zelfstandige activiteit uitoefenen of die daartoe bijdragen op doeltreffender wijze ten uitvoer wordt gelegd.

In haar wetgevingswerkprogramma heeft de Commissie een herziening van Richtlijn 86/613/EEG in het vooruitzicht gesteld (programmeringsdocument 2008, onderdeel 2008/EMPL/021).

Algemene context

In haar verslag² over de uitvoering van Richtlijn 86/613/EG concludeerde de Commissie: 'afgemeten aan de eerste doelstelling van de richtlijn, de algemene verbetering van de positie van meewerkende echtgenoten, stemt het resultaat in de praktijk niet tot volle tevredenheid.'

In haar Routekaart voor de gelijkheid van mannen en vrouwen³ kondigde de Commissie aan dat zij met het oog op een betere governance voor gendergelijkheid 'de bestaande, niet in 2005 herschikte (...), EU-wetgeving inzake gendergelijkheid zou onderzoeken om die waar nodig bij te werken, te moderniseren en te herschikken'. Bij de herschikkingsprocedure bleef Richtlijn 86/613/EEG buiten beschouwing.

In december 2007⁴ riep de Raad de Commissie op om te onderzoeken of Richtlijn 86/613/EEG van de Raad eventueel diende te worden herzien om de rechten van zelfstandigen en hun meewerkende partners in verband met moeder- en vaderschap veilig te stellen.

Het Europees Parlement heeft de Commissie er bij voortduring toe opgeroepen de richtlijn⁵ te herzien, met name ter verbetering van de situatie van meewerkende echtgenoten in de landbouw.

---

¹ Richtlijn 86/613/EEG van de Raad van 11 december 1986, betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van zelfstandig werkzame mannen en vrouwen, de landbouwsector daarbij inbegrepen, en tot bescherming van het moederschap (PB L 359 van 19.12.1986, blz. 56).

² Verslag van de Commissie over de uitvoering van Richtlijn van de Raad van 11 december 1986 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van zelfstandig werkzame mannen en vrouwen, de landbouwsector daarbij inbegrepen, en tot bescherming van het moederschap - COM(94) 163.

³ Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's - *Een routekaart voor de gelijkheid van vrouwen en mannen* - COM(2006) 92.

⁴ 4 december 2007 (document SOC 385).

⁵ Zie het door het Europees Parlement op 12 maart 2008 aangenomen verslag over de situatie van de vrouw in de plattelandsgebieden van de EU (2007/2117(INI), *rapporteur* Christa Klass, A6-0031/2008.

In 2000 heeft de Europese Raad van Lissabon een strategisch doel voor de EU geformuleerd, namelijk om: 'de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld te worden die in staat is tot duurzame economische groei met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang.'

Met het oog op de verwezenlijking van haar strategische doelstelling van meer en betere banen en gelijke kansen voor iedereen moet de Europese Unie het ondernemerschap in het algemeen stimuleren en dat van vrouwen in het bijzonder. Dit wordt onderschreven in de mededelingen van de Commissie: 'Denk eerst klein'⁶ en de 'Vernieuwde sociale agenda'⁷.

Bestaande bepalingen op het door het voorstel bestreken gebied

Richtlijn 86/613/EEG heeft betrekking op twee verschillende categorieën personen, te weten 'zelfstandigen' en hun 'meewerkende echtgenoten'. De wettelijke status van deze beide categorieën is verschillend.

Op **zelfstandigen** is op bepaalde terreinen nog andere wetgeving van toepassing ter uitvoering van het beginsel van gelijke behandeling van vrouwen en mannen. Er bestaat een verbod op seksegerelateerde discriminatie op het gebied van de sociale zekerheid en andere aspecten van de sociale bescherming (Richtlijn 79/7/EEG), van ondernemings- en sectoriële regelingen inzake sociale zekerheid (Richtlijn 86/378/EEG), wat betreft de voorwaarden voor toegang tot arbeid als zelfstandige (Richtlijnen 2002/73/EG en 2006/54/EG) en de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten (Richtlijn 2004/113/EG).

Voor '**meewerkende echtgenoten**' is Richtlijn 86/613/EEG op EU-niveau de enige bestaande wetgeving.

In 1994 heeft de Commissie een verslag⁸ goedgekeurd over de uitvoering van Richtlijn 86/613/EEG, waarin zij tot de volgende slotsom kwam: 'strikt juridisch gesproken ziet het ernaar uit dat Richtlijn 86/613/EEG in de lidstaten is uitgevoerd. Afgemeten aan de eerste doelstelling van de richtlijn, de algemene verbetering van de positie van meewerkende echtgenoten, stemt het resultaat in de praktijk echter niet tot volle tevredenheid.' Voorts werd in het verslag het ontbreken van een algemeen beleid voor de aanpak van de situatie van meewerkende echtgenoten gelaakt en werd erop gewezen dat 'de doelstelling van erkenning van de door de echtgenoot geleverde arbeid slechts wordt bereikt door de toekenning van eigen rechten op sociale zekerheid.'

Samenhang met andere beleidsgebieden en doelstellingen van de Unie

De doelstelling van dit voorstel spoort volledig met het EU-beleid en in het bijzonder met de Lissabonstrategie voor groei en werkgelegenheid. Het EG-Verdrag bepaalt dat de Gemeenschap er bij elk optreden naar streeft de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen op te heffen en de gelijkheid van mannen en vrouwen te bevorderen. De gelijkheid van man en vrouw is een van de zwaartepunten van de Lissabonstrategie: voor de verwezenlijking van het EU-streefcijfer voor de werkgelegenheid van vrouwen is het van cruciaal belang om de

---

⁶ COM(2008) 394.

⁷ COM(2008) 412.

⁸ Verslag van de Commissie over de uitvoering van Richtlijn van de Raad van 11 december 1986 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van zelfstandig werkzame mannen en vrouwen, de landbouwsector daarbij inbegrepen, en tot bescherming van het moederschap – COM (94) 163.

verschillen tussen het aantal vrouwelijke en mannelijke zelfstandigen te verminderen, aangezien op dit gebied de kloof tussen vrouwen en mannen bijzonder groot is.

2. RAADPLEGING VAN BELANGHEBBENDE PARTIJEN EN EFFECTBEOORDELING

Raadpleging

Het directoraat-generaal Werkgelegenheid, sociale zaken en gelijke kansen heeft er bij de voorbereiding van dit initiatief naar gestreefd om alle potentiële belanghebbenden te raadplegen, zowel de partijen die de rechtstreekse gevolgen van dit initiatief zouden kunnen ondervinden als de partijen die bij de uitvoering ervan betrokken zouden zijn.

Daarom heeft de Commissie de Europese sociale partners, andere belanghebbenden, de lidstaten en het Raadgevend Comité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen geraadpleegd.

De geraadpleegde organisaties namen uiteenlopende standpunten in ten aanzien van de herziening van de richtlijn. De vakbonden en de landbouworganisaties stonden positief tegenover een wijziging van de richtlijn en meer gelijkheid voor zelfstandigen en hun meewerkende echtgenoten.

De organisatie die de landbouworganisaties vertegenwoordigt, sprak zich uit voor gelijke rechten bij gelijke arbeid voor alle partners in landbouwbedrijven. De organisaties die het mkb en de sectorale werkgevers vertegenwoordigen, toonden zich daarentegen over het algemeen verontrust over de mogelijke aan veranderingen verbonden kosten en waren gekant tegen veranderingen die tot verhoging van de socialezekerheidspremies zouden leiden.

Het eveneens geraadpleegde (uit vertegenwoordigers van de lidstaten, de Europese sociale partners en ngo's bestaande) Raadgevend Comité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen was van mening dat de richtlijn gewijzigd moest worden om meewerkende echtgenoten een duidelijke beroepsstatus toe te kennen en socialezekerheidsdekking te bieden, en om zelfstandigen en meewerkende echtgenoten het recht te geven op betaald zwangerschaps-/vaderschapsverlof.

De Europese Vrouwenlobby stelde zich op achter het advies van het Raadgevend Comité voor gelijke kansen. De Confederatie van gezinsorganisaties in de Europese Gemeenschap (COFACE) was een krachtig voorstandster van een zodanige herziening van Richtlijn 86/613/EEG dat als zelfstandige werkzame vrouwen een zwangerschapsverlof wordt toegekend dat lang genoeg is om een goed verloop van een normale zwangerschap en het lichamelijk herstel van de moeder na een normale geboorte te garanderen, en dat de lidstaten verplicht worden om de bijdrage van meewerkende echtgenoten aan het gezinsbedrijf te erkennen, en dat voorts gewaarborgd wordt dat zij in aanmerking komen voor dezelfde socialezekerheidsdekking als zelfstandigen.

De lidstaten trokken ook bepaald niet één lijn: een aantal vroeg om een verbetering van het EU-rechtskader, andere deelden mee niet de noodzaak in te zien van een herziening van de nationale wetgeving ten aanzien van de onder de richtlijn of binnen het communautair rechtskader vallende aspecten.

De Commissie heeft zoveel mogelijk rekening gehouden met de in het kader van de raadpleging naar voren gebrachte standpunten, door haar optreden te beperken tot hetgeen

absoluut noodzakelijk is om het beginsel van de gelijke behandeling te implementeren en door nauwkeurig de aan de diverse beleidsopties verbonden kosten en baten te taxeren.

Bijebrengen en benutten van deskundigheid

Met het oog op de noodzaak om Richtlijn 86/613/EEG te herzien heeft de Commissie het Netwerk van juridische deskundigen betreffende de toepassing van het Gemeenschapsrecht inzake gelijke behandeling van vrouwen en mannen verzocht om een verslag op te stellen over de uitvoering van de richtlijn, over de mazen in deze wetgeving en de zwakke punten ervan en over mogelijkheden om haar te verbeteren⁹.

Er werd opdracht gegeven tot het uitvoeren van een studie¹⁰, aan de hand waarvan een overzicht van de stand van zaken in de lidstaten kon worden verkregen en een raming van de kosten en baten van diverse beleidsopties mogelijk was.

Er is uitgebreid gebruik gemaakt van andere studies, met name van *Good practices on social protection of new entrepreneurs and assisting partners and the impact on business creation*¹¹.

Effectbeoordeling

In het kader van het effectbeoordelingsverslag werd nagegaan of, gezien de doelstellingen van Richtlijn 86/613/EEG, voornamelijk een betere toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van vrouwen en mannen en een grotere deelname van vrouwen aan het werk als zelfstandige, een herziening van die richtlijn nuttig zou zijn.

Er werden drie belangrijke beleidsopties in kaart gebracht: geen maatregelen op EU-niveau, niet-bindende maatregelen en een wijziging van Richtlijn 86/613/EEG.

In het verslag werden vervolgens de mogelijke gevolgen van deze drie opties onder de loep genomen. Hiertoe werd de optie van de wijziging van de richtlijn verder opgesplitst in nog eens vier (elkaar niet uitsluitende) beleidsopties.

- betere bescherming tijdens zwangerschap;
- recht op zorgverlof voor verzorging van gezinsleden;
- erkenning van de bijdrage van meewerkende echtgenoten;
- toekenning van bevoegdheid op dit gebied aan organen voor gelijke behandeling.

Het verslag kwam – na de gevolgen van elke optie te hebben onderzocht – tot de conclusie dat de optie om geen nieuwe maatregelen op EU-niveau te nemen aan geen van de doelstellingen zou tegemoetkomen. Tevens werd vastgesteld dat niet-bindende maatregelen moesten worden gehandhaafd en verder uitgewerkt, maar dat zij geen alternatief voor een wijziging van de richtlijn vormden. Een herziening van de richtlijn werd als enige optie gezien die aan de doelstellingen zou kunnen voldoen.

---

⁹ De studie is beschikbaar op:
http://ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/legislation/report_draft2.pdf.

¹⁰ Nog niet online beschikbaar.

¹¹ Deze studie is te vinden op:: http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-studies/documents/social_protection_final_report_en.pdf.

In het verslag luidt de conclusie ten aanzien van het kostenplaatje als volgt: voor de acht lidstaten die het recht op zwangerschapsverlof aan vrouwelijke zelfstandigen nog niet hebben toegekend, zou de invoering van dit recht slechts geringe kosten met zich meebrengen. De implementatie van deze optie kan ten aanzien van de sociale zekerheid kostenneutraal zijn indien de zelfstandigen zelf volledig de kosten hiervan zouden dragen. In dat geval zou de maximale stijging van de werknemerspremies in het kader van de socialezekerheidsstelsels gering blijven (van 0,05% in Litouwen tot 1,75% in Bulgarije). In de praktijk wordt de sociale zekerheid uit verschillende bronnen gefinancierd (premies van de zelfstandigen en belastingen), zodat de kosten door de lidstaten en de zelfstandigen zouden worden gedeeld.

Het financiële effect van de maatregel kan voorts worden beperkt door vrouwelijke zelfstandigen zelf te laten beslissen of zij al dan niet gebruik willen maken van het recht op zwangerschapsverlof.

De optie om meewerkende echtgenoten dezelfde socialezekerheidsdekking te bieden als zelfstandigen, zou in minstens twee gevallen kostenneutraal voor de socialezekerheidsstelsels kunnen worden uitgevoerd: als de kosten volledig voor rekening komen van de zelfstandigen door een evenredige stijging van hun premies of als de lidstaten besluiten de kosten en baten overeenkomstig de procentuele inbreng van de zelfstandige en de meewerkende echtgenote in het gezinsbedrijf te verdelen. In het laatste geval zou de maatregel qua kosten en sociale premies neutraal kunnen uitvallen.

Het financiële effect van de maatregel kan in elk geval ook worden beperkt door meewerkende echtgenoten zelf te laten beslissen of zij zich al dan niet bij de socialezekerheidsregeling voor zelfstandigen willen aansluiten.

Het verslag kwam tot de slotsom dat de optie die het best aansloot bij de doelstellingen, een voorstel voor een richtlijn tot wijziging van Richtlijn 86/613/EEG was. De benadering waaraan – rekening houdend met de aan de mogelijke opties verbonden kosten voor de lidstaten en zelfstandigen – de voorkeur wordt gegeven, houdt het volgende in:

- bieden van de mogelijkheid tot een periode van zwangerschapsverlof voor vrouwelijke zelfstandigen,
- erkenning van de bijdrage van meewerkende echtgenoten aan het gezinsbedrijf door hun de mogelijkheid te bieden om aanspraak te maken op dezelfde mate van sociale bescherming als hun als zelfstandige werkzame partners, en
- toekenning van bevoegdheid aan organen voor gelijke behandeling bij gevallen van discriminatie.

3. JURIDISCHE ASPECTEN

Rechtsgrondslag

In het oorspronkelijke Verdrag van Rome was artikel 119 niet van toepassing op zelfstandigen. Met de inwerkingtreding van het Verdrag van Amsterdam kwam er verandering in deze situatie. In het nieuwe lid 3 van artikel 141 wordt thans gesproken van 'werkgelegenheid en beroep' en het is daarom ook op zelfstandigen van toepassing.

Als gevolg van deze beperking van de werkingsfeer van artikel 119 van het Verdrag van Rome werd Richtlijn 86/613/EEG goedgekeurd krachtens de artikelen 100 en 235, twee 'residuele' rechtsgrondslagen die de Raad in staat stelden richtlijnen vast te stellen voor de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten die rechtstreeks van invloed zijn op de instelling of de werking van de gemeenschappelijke markt of wanneer een optreden van de Gemeenschap noodzakelijk is gebleken om een van de doelstellingen van de Gemeenschap te verwezenlijken en het Verdrag niet in de daartoe vereiste bevoegdheden voorziet.

Dit voorstel kan thans dus worden gebaseerd op een specifieke rechtsgrondslag, namelijk artikel 141 van het EG-Verdrag.

Subsidiariteit en evenredigheid

Artikel 2 van het EG-Verdrag bepaalt dat de bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen een van de wezenlijke taken van de Europese Gemeenschap is.

De geringe participatie van vrouwen in zelfstandige beroepen is het gevolg van de ongelijkheid van man en vrouw: vrouwen zijn niet gelijk in de zin dat gezinsverantwoordelijkheden een negatief effect lijken te hebben op hun participatie in het ondernemerschap.

Door het ontbreken van socialezekerheidsdekking voor meewerkende echtgenoten en doordat hun bijdrage aan het gezinsbedrijf niet wordt erkend, hebben sommige bedrijven een oneerlijk concurrentievoordeel, zodat dit initiatief dus zou zorgen voor een gelijk speelveld in geheel Europa.

De EU beschikt reeds over Richtlijn 86/613/EEG, die alle aspecten bestrijkt waarop dit voorstel betrekking heeft. Een rechtsinstrument van de EU vormt de enige mogelijkheid om een gelijk speelveld in Europa te bereiken. Sterk uiteenlopende nationale wetgevingen, met name ten aanzien van de status van meewerkende echtgenoten, zouden tot een oneerlijk concurrentievoordeel kunnen leiden voor bedrijven waar het niveau van bescherming lager is of geheel ontbreekt.

Dit voorstel gaat niet verder dan hetgeen noodzakelijk is om te waarborgen dat het doel van het initiatief wordt verwezenlijkt.

De voorgestelde richtlijn stelt minimumnormen vast, maar staat het de lidstaten toe om desgewenst strengere regelingen in te voeren. De richtlijn schrijft met name niet voor dat alle meewerkende echtgenoten recht hebben op dezelfde socialezekerheidsdekking als zelfstandigen, maar maakt het mogelijk dat meewerkende echtgenoten **op eigen verzoek** over minimaal het gelijke niveau van bescherming als zelfstandigen kunnen beschikken. De lidstaten blijven bevoegd voor de vaststelling van de hoogte van de premies en voor alle regelingen betreffende uitkeringen en betalingen, mits zij de minimumnormen van deze richtlijn naleven.

Dit voorstel is derhalve in overeenstemming met het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel, aangezien het op het juiste niveau is genomen en niet verder gaat dan wat op EU-niveau absoluut nodig is om de voor het initiatief vastgestelde doelstellingen te verwezenlijken.

Keuze van instrumenten

Daar beoogd wordt een bestaande richtlijn te vervangen, is een richtlijn het geschiktste rechtsinstrument hiertoe.

Bovendien is een richtlijn hoe dan ook het juiste instrument dat een coherent minimumniveau van bescherming in alle lidstaten garandeert, terwijl elke lidstaat kan beslissen op welke wijze de voorschriften het beste kunnen worden uitgevoerd.

Transponeringstabel

De lidstaten dienen de Commissie de tekst van de nationale bepalingen tot omzetting van de richtlijn mee te delen, alsmede een transponeringstabel ter weergave van het verband tussen die bepalingen en deze richtlijn.

Europese Economische Ruimte

Deze tekst is van belang voor de Europese Economische Ruimte en de richtlijn zal na een besluit van het Gemengd Comité van de EER van toepassing zijn op de derde landen die deel uitmaken van de Europese Economische Ruimte.

4. GEVOLGEN VOOR DE BEGROTING

Het voorstel heeft geen gevolgen voor de begroting van de Gemeenschap.

5. NADERE UITLEG VAN DE SPECIFIEKE BEPALINGEN

Artikel 1:

Artikel 1, lid 1, is gelijk aan artikel 1 van Richtlijn 86/613/EEG. Hierin wordt het doel van de richtlijn uiteengezet, namelijk het beginsel van gelijke behandeling van als zelfstandige werkzame mannen en vrouwen toepassing te doen vinden. De richtlijn heeft alleen betrekking op de aspecten waarop de Richtlijnen 2006/54/EG en 79/7/EEG niet reeds van toepassing zijn.

In artikel 1, lid 2, wordt de personele werkingssfeer van de richtlijn vastgesteld. Dit lid is gelijk aan artikel 2 van Richtlijn 86/613/EEG: het is van toepassing op zelfstandigen en meewerkende echtgenoten.

In artikel 1, lid 3, wordt verduidelijkt dat deze richtlijn niet van toepassing is op de aspecten die al geregeld zijn in Richtlijn 2004/113/EG houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten. Met name artikel 5 van Richtlijn 2004/113/EG blijft van toepassing op verzekeringscontracten en aanverwante financiële diensten.

Artikel 2:

Artikel 2 bevat alle definities van de in de richtlijn gebruikte termen. De definitie van 'zelfstandigen' en van 'meewerkende echtgenoten' zijn ontleend aan artikel 2 van Richtlijn 86/613/EEG. De definitie van 'meewerkende echtgenoten' is gewijzigd: de woorden 'meewerkende' en 'of levenspartners' zijn toegevoegd. Met die wijziging wordt beoogd de werkingssfeer uit te breiden tot alle personen die, ongeacht echtelijke staat, overeenkomstig

de nationale wetgeving als 'levenspartners' worden erkend en regelmatig aan de werkzaamheden van het gezinsbedrijf deelnemen. Om elke dubbelzinnigheid weg te nemen wordt in de Engelse versie 'partner' vervangen door 'business partner' (in het Nederlands: 'vennoot').

De definities van 'directe discriminatie', 'indirecte discriminatie', 'intimidatie' en 'seksuele intimidatie' zijn ontleend aan het bestaande Gemeenschapsrecht en wijken op generlei wijze af van eerder overeengekomen benaderingen. De begrippen directe en indirecte discriminatie en intimidatie op grond van geslacht en seksuele intimidatie zijn identiek aan en van overeenkomstige toepassing als de in de Richtlijnen 2000/43/EG, 2000/78/EG, 2002/73/EG, 2004/113/EG en 2006/54/EG vastgelegde begrippen.

Intimidatie op grond van geslacht en seksuele intimidatie komen niet alleen voor in het kader van het werk, maar ook op andere terreinen van het leven, zoals in de context van zelfstandige werkzaamheden. Evenals in de Richtlijnen 76/207/EEG en 2006/54/EG worden de beide begrippen afzonderlijk gedefinieerd, aangezien het hierbij om onderscheiden verschijnselen gaat. Onder intimidatie op grond van geslacht wordt een ongunstige behandeling op grond van geslacht verstaan die niet noodzakelijkerwijs van seksuele aard is. Bij seksuele intimidatie is er sprake van ongewenst fysiek, verbaal of non-verbaal gedrag met een seksuele connotatie.

Artikel 3:

Artikel 3, lid 1, stelt de betekenis van het beginsel van gelijke behandeling voor de toepassing van deze richtlijn vast. Dit lid is gebaseerd op de artikelen 3 en 4 van Richtlijn 86/613/EEG. Deze bepaling verbiedt iedere vorm van directe of indirecte discriminatie ten aanzien van de oprichting, vestiging of uitbreiding van een onderneming, dan wel ten aanzien van het opstarten van iedere andere vorm van zelfstandige arbeid.

In artikel 3, lid 2, wordt vastgelegd dat beide vormen van intimidatie als discriminatie op grond van geslacht worden beschouwd en daarom zijn verboden.

Artikel 3, lid 3, bepaalt dat een opdracht tot discriminatie als zodanig als discriminatie wordt beschouwd. Een vergelijkbare bepaling is reeds opgenomen in de Richtlijnen 2000/43/EG en 2000/78/EG op grond van artikel 13 van het EG-Verdrag en in Richtlijn 2006/54/EG op grond van artikel 141, lid 3, van het EG-Verdrag en op grond van de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot het arbeidsproces, beroepsopleiding en promotiekansen, en ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden.

Artikel 4:

Deze bepaling betreft positieve actie. In navolging van het model van bestaande richtlijnen, met name Richtlijn 2004/113/EG, bepaalt dit artikel dat de lidstaten specifieke maatregelen mogen handhaven of nemen ter compensatie van bepaalde nadelen die personen van beiderlei geslacht op het onder de richtlijn vallende gebied hebben ondervonden. Aangetoond moet worden dat dergelijke maatregelen noodzakelijk zijn. De maatregelen moeten bovendien op het elimineren van een specifiek nadeel gericht zijn, in de tijd beperkt zijn en niet langer van kracht blijven dan nodig is om het probleem op te lossen. Een voorbeeld: ten gevolge van een aantal factoren ondervinden vrouwen van oudsher meer problemen dan mannen bij het opstarten van een bedrijf (vrouwen hebben het onder meer moeilijker om risicokapitaal te verzamelen en steun voor de ontwikkeling van bedrijfsconcepten te verwerven). Dankzij de

toepassing van het beginsel van gelijke behandeling kan deze situatie wellicht worden verbeterd, maar de nadelen van vrouwen op dit gebied worden er niet door geëlimineerd. De Commissie vindt dat deze richtlijn de lidstaten niet mag verhinderen maatregelen te nemen die bedoeld zijn om de kloof tussen mannen en vrouwen op het gebied van het ondernemerschap in de lidstaten te overbruggen. Daarom moet de lidstaten worden toegestaan om in dit opzicht van het beginsel van gelijke behandeling af te wijken. Vanzelfsprekend mogen deze maatregelen er overeenkomstig de jurisprudentie van het Hof van Justitie met betrekking tot positieve actie niet toe leiden dat voordelen automatisch en onvoorwaardelijk vrouwen ten goede komen wanneer zowel vrouwen als mannen gekwalificeerd zijn.

Artikel 5:

Artikel 5 is gelijk aan artikel 5 van Richtlijn 86/613/EEG. De voornaamste verandering betreft de inlassing van de woorden 'of levenspartners' om duidelijk te maken dat dit artikel ook van toepassing is op personen die overeenkomstig de nationale wetgeving – ongeacht echtelijke status – erkend zijn als 'levenspartner' van de zelfstandige.

Artikel 6:

Artikel 6 is gelijk aan artikel 6 van Richtlijn 86/613/EEG. Overeenkomstig de nieuwe bepaling komen meewerkende echtgenoten op hun verzoek ten minste in aanmerking voor hetzelfde niveau van bescherming als dat van de zelfstandige. Het artikel schrijft niet voor dat zelfstandigen zich bij een bepaalde socialezekerheidsregeling moeten aansluiten; meewerkende echtgenoten dient echter de mogelijkheid te worden geboden om zich desgewenst aan te sluiten bij dezelfde socialezekerheidsregeling waaronder de zelfstandige valt. Overeenkomstig dit artikel kunnen de meewerkende echtgenoten zelf beslissen of zij zich al dan niet bij de socialezekerheidsregeling willen aansluiten; de lidstaten zijn alleen verplicht deze keuze mogelijk te maken. De lidstaten blijven bevoegd voor de vaststelling van de hoogte van de premies en voor alle regelingen betreffende uitkeringen en betalingen, mits zij de minimumnormen van deze richtlijn naleven.

Artikel 7:

Artikel 7 houdt een ingrijpende wijziging van artikel 8 van Richtlijn 86/613/EEG in. Krachtens het artikel in zijn huidige vorm moeten de lidstaten onderzoeken of en op welke wijze vrouwelijke zelfstandigen en echtgenoten van zelfstandigen tijdens de onderbreking van hun werkzaamheden wegens zwangerschap aanspraak kunnen maken op vervangingsdiensten en in aanmerking kunnen komen voor uitkeringen in het kader van een stelsel van sociale zekerheid of een ander openbaar stelsel van sociale bescherming.

Artikel 7, lid 1, bepaalt dat vrouwelijke zelfstandigen en meewerkende echtgenoten op eigen verzoek recht hebben op zwangerschapsverlof overeenkomstig Richtlijn 92/85/EEG.

Krachtens artikel 7, de leden 2 en 3, is de uitkering bij het zwangerschapsverlof ten minste gelijk aan de uitkering bij ziekte, onder voorbehoud van een eventueel door de nationale wetgeving bepaald maximum. Als de persoon in kwestie geen ziekgeld ontvangt, dient de hoogte van de uitkering gelijk te zijn aan een andere op nationaal niveau vastgestelde passende uitkering.

Om recht te doen aan de bijzondere kenmerken van het werk als zelfstandige, biedt bepaling 7, lid 4, vrouwelijke zelfstandigen – voor zover uitvoerbaar – de mogelijkheid om een beroep te doen op vervangingsdiensten in plaats van op een uitkering. Dit zou het vrouwelijke

zelfstandigen mogelijk maken om zwangerschapsverlof op te nemen en hun bedrijfsactiviteiten door middel van tijdelijke vervanging voort te zetten.

Artikel 8:

Artikel 8 heeft betrekking op de verdediging van rechten die het mogelijk maken de uit de richtlijn voortvloeiende verplichtingen te doen naleven. Het biedt met name personen die het slachtoffer menen te zijn van discriminatie de mogelijkheid gebruik te maken van een administratieve en/of gerechtelijke procedure om hun recht op gelijke behandeling te doen gelden.

Het recht op rechtsbescherming wordt nog versterkt door de mogelijkheid om organisaties toe te staan dit recht namens een slachtoffer uit te oefenen.

Artikel 9:

Artikel 9 heeft betrekking op compensatie en reparatie. De lidstaten moeten er zorg voor dragen dat er in de nationale wetgeving wordt voorzien in reële en effectieve compensatie of reparatie, zoals in bestaande, op de artikelen 13 en 141 van het EG-Verdrag gebaseerde richtlijnen.

Artikel 10:

Artikel 10 verplicht de lidstaten nationale organen voor gelijke behandeling op de onder de richtlijn vallende gebieden aan te wijzen. Deze bepaling is gelijk aan soortgelijke bepalingen van de Richtlijnen 2000/43/EG, 2002/73/EG, 2004/113/EG en 2006/54/EG.

Het artikel voorziet in een kader voor nationale organen die het beginsel van gelijke behandeling onafhankelijk moeten bevorderen. De lidstaten kunnen besluiten dat deze organen dezelfde zijn als de overeenkomstig Richtlijn 2002/73/EG van de Raad – dus nu Richtlijn 2006/54/EG – vastgestelde organen voor de arbeidsmarkt en/of overeenkomstig Richtlijn 2004/113/EG van de Raad voor de toegang tot goederen en diensten. Het staat de lidstaten vrij om deze organen op regionaal of lokaal niveau op te richten, mits hun hele grondgebied hierdoor wordt bestreken.

Het voorstel voor een richtlijn stelt een aantal voorschriften voor dergelijke organen in de lidstaten vast naar het voorbeeld van hetgeen reeds in de hierboven vermelde richtlijnen is bepaald.

Artikel 11:

Dit artikel is een standaardbepaling betreffende de noodzaak tot transparantie. Het schrijft voor dat alle betrokken personen op de hoogte moeten worden gebracht van de bepalingen op het door de richtlijn bestreken gebied.

Artikel 12:

Deze bepaling is een standaardclausule door middel waarvan wordt bepaald dat de omzetting van de richtlijn in de nationale wetgeving geen rechtvaardiging kan zijn voor een beperking van het reeds in de nationale wetgeving vastgelegde beschermingsniveau voor de personen en aangelegenheden die onder de werkingssfeer van de richtlijn vallen.

Artikel 13:

Dit artikel beschrijft de procedures voor het toezicht op en de rapportage over de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling. De rapportageprocedures verplichten de lidstaten om verslag uit te brengen aan de Commissie [zes jaar na goedkeuring] en de Commissie om een jaar later verslag uit te brengen aan het Europees Parlement en de Raad.

De uitwerking van de richtlijn zal daarom zorgvuldig worden beoordeeld, zodat alle noodzakelijke aanpassingen van het rechtskader tijdig kunnen worden voorgesteld.

Artikel 14:

Deze bepaling beschrijft de procedures voor de toepassing van de richtlijn. De Commissie stelt voor dat de lidstaten in het algemeen twee jaar krijgen om de richtlijn in nationale wetgeving om te zetten en nog eens [twee] jaar om aan artikel 6 betreffende meewerkende echtgenoten te voldoen.

In overeenstemming met een recente afspraak verplicht het artikel de lidstaten om de Commissie de tekst van de nationale bepalingen tot omzetting van de richtlijn en een transponeringstabel ter weergave van het verband tussen deze bepalingen en de richtlijn mee te delen.

Artikel 15:

Krachtens deze bepaling wordt Richtlijn 86/613/EEG ingetrokken met ingang van de in artikel 13 vastgestelde datum voor de tenuitvoerlegging van de richtlijn door de lidstaten.

Voorstel voor een

RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van zelfstandig werkzame mannen en vrouwen en tot intrekking van Richtlijn 86/613/EEG

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 141, lid 3,

Gezien het voorstel van de Commissie¹²,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹³,

Gezien het advies van het Comité van de regio's¹⁴,

Handelend volgens de procedure van artikel 251 van het Verdrag,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Richtlijn 86/613/EEG van de Raad van 11 december 1986 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van zelfstandig werkzame mannen en vrouwen, de landbouwsector daarbij inbegrepen, en tot bescherming van het zwangerschap¹⁵ waarborgt dat in de lidstaten ten aanzien van mannen en vrouwen die een zelfstandige activiteit uitoefenen of die daartoe bijdragen, het beginsel van gelijke behandeling wordt toegepast. Richtlijn 86/613/EEG is wat betreft zelfstandigen en meewerkende echtgenoten niet zeer doeltreffend gebleken, en de werkingssfeer ervan dient te worden heroverwogen, aangezien discriminatie op grond van geslacht en intimidatie zich ook op andere terreinen dan arbeid in loondienst voordoet. Ter wille van de duidelijkheid dient Richtlijn 86/613/EEG door deze richtlijn te worden vervangen.
- (2) In haar *'Routekaart voor de gelijkheid van vrouwen en mannen'*¹⁶ deelde de Commissie mee dat zij met het oog op een betere governance voor gendergelijkheid de bestaande, niet in 2005 herschikte EU-wetgeving inzake gendergelijkheid zou onderzoeken om die waar nodig bij te werken, te moderniseren en te herschikken. Bij de herschikkingsprocedure bleef Richtlijn 86/613/EEG buiten beschouwing.

---

¹² PB C, blz. .

¹³ PB C, blz. .

¹⁴ PB C, blz. .

¹⁵ PB L 359 van 19.12.1986, blz. 56.

¹⁶ COM(2006) 92.

- (3) In zijn conclusies over een evenwichtige rolverdeling tussen mannen en vrouwen ten behoeve van werkgelegenheid, groei en sociale samenhang¹⁷ riep de Raad de Commissie op om te onderzoeken of Richtlijn 86/613/EEG van de Raad eventueel diende te worden herzien om de rechten van zelfstandigen en hun meewerkende partners in verband met moeder- en vaderschap veilig te stellen.
- (4) Het Europees Parlement heeft de Commissie er bij voortduring toe opgeroepen Richtlijn 86/613/EEG te herzien, met name ter verbetering van de situatie van meewerkende echtgenoten in de landbouw.
- (5) In haar mededeling *Vernieuwde sociale agenda: kansen, toegang en solidariteit in het Europa van de 21e eeuw*¹⁸ heeft de Commissie bevestigd dat er maatregelen betreffende de genderkloof in het ondernemerschap en ten behoeve van een betere combinatie van privé- en beroepsleven moeten worden genomen.
- (6) Er bestaat reeds een aantal rechtsinstrumenten voor de uitvoering van het beginsel van gelijke behandeling dat van toepassing is op zelfstandige arbeid, met name Richtlijn 79/7/EEG van de Raad betreffende de geleidelijke tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van de sociale zekerheid¹⁹ en Richtlijn 2006/54/EEG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep (herschikking)²⁰. Deze richtlijn dient derhalve niet te gelden voor de reeds onder andere richtlijnen vallende gebieden.
- (7) De richtlijn moet van toepassing zijn op zelfstandigen en meewerkende echtgenoten, aangezien beide aan de bedrijfsactiviteiten deelnemen.
- (8) De richtlijn dient niet te gelden voor aangelegenheden die al geregeld zijn in andere richtlijnen ter uitvoering van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen, in het bijzonder Richtlijn 2004/113/EG. Met name artikel 5 van Richtlijn 2004/113/EG betreffende verzekerings- en aanverwante financiële diensten blijft van toepassing.
- (9) Ter voorkoming van discriminatie op grond van geslacht is deze richtlijn zowel op directe als op indirecte discriminatie van toepassing. Intimidatie en seksuele intimidatie moeten worden beschouwd als discriminatie en zijn daarom verboden.
- (10) Krachtens artikel 141, lid 4, van het Verdrag mogen de lidstaten maatregelen handhaven of aannemen waarbij specifieke voordelen worden geboden om de uitoefening van een zelfstandige beroepsactiviteit door het ondervertegenwoordigde geslacht te vergemakkelijken of om nadelen in hun beroepsloopbaan te voorkomen of te compenseren. In principe moeten de maatregelen ter verwezenlijking van gelijkheid niet als schending van het rechtsbeginsel van gelijke behandeling van vrouwen en mannen worden beschouwd.

---

¹⁷ 4 december 2007 (document SOC 385).

¹⁸ COM(2008) 412.

¹⁹ PB L 6 van 10.1.1979, blz. 24.

²⁰ PB L 204 van 26.7.2006, blz. 23.

- (11) Voor zelfstandige arbeid houdt de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling in dat er geen discriminatie mag bestaan ten aanzien van de oprichting, vestiging of uitbreiding van een bedrijf of van enigerlei andere vorm van zelfstandige arbeid.
- (12) Gewaarborgd moet worden dat de voorwaarden voor de oprichting van een bedrijf door echtgenoten, respectievelijk overeenkomstig de nationale wetgeving erkende levenspartners, geen discriminatie op grond van echtelijke staat of gezinssituatie mogelijk maken.
- (13) Gezien de bijdrage van meewerkende echtgenoten aan het gezinsbedrijf, moeten zij op eigen verzoek over ten minste hetzelfde niveau van bescherming als de zelfstandige kunnen beschikken, waarbij voor hen – in het bijzonder wat betreft premies – dezelfde voorwaarden dienen te gelden als voor de zelfstandige. De lidstaten moeten de nodige maatregelen nemen om die keuze mogelijk te maken. In elk geval kan het beschermingsniveau van zelfstandigen en meewerkende echtgenoten evenredig zijn aan de mate van deelname aan de werkzaamheden van het gezinsbedrijf.
- (14) Op grond van de economische en lichamelijke kwetsbaarheid van zwangere zelfstandigen en zwangere meewerkende echtgenoten moet hun recht op zwangerschapsverlof worden toegekend, waarvan een gedeelte als verplicht zou moeten worden beschouwd. De lidstaten blijven bevoegd voor de vaststelling van de hoogte van de premies en voor alle regelingen betreffende uitkeringen en betalingen, mits de minimumnormen van deze richtlijn worden nageleefd. Gezien de specifieke situatie van zelfstandigen en meewerkende echtgenoten, moeten zij uiteindelijk zelf kunnen bepalen of zij van het recht op zwangerschapsverlof gebruik willen maken.
- (15) Om recht te doen aan de bijzondere kenmerken van het werk als zelfstandige, moet vrouwelijke zelfstandigen en meewerkende echtgenoten de mogelijkheid worden gelaten om – voor zover uitvoerbaar – tijdens het zwangerschapsverlof te kiezen tussen een uitkering en tijdelijke vervanging.
- (16) Het vergroten van de efficiëntie en de doelmatigheid van de sociale stelsels, met name via betere stimulansen, betere administratie en evaluatie en de prioriteitsstelling bij uitgavenprogramma's, is nu van cruciaal belang om de financiële houdbaarheid van de Europese sociale modellen te garanderen. Bij de formulering van de voor de uitvoering van deze richtlijn noodzakelijke maatregelen moeten de lidstaten in het bijzonder aandacht besteden aan de kwaliteit en de betaalbaarheid op de lange termijn van hun socialebeschermingsstelsels.
- (17) Personen die op grond van geslacht zijn gediscrimineerd, dienen over adequate mogelijkheden tot rechtsbescherming te beschikken. Om een doeltreffender niveau van bescherming te bieden, moeten ook verenigingen, organisaties en andere rechtspersonen gerechtelijke stappen namens of tot steun van slachtoffers kunnen ondernemen, naargelang de lidstaten bepalen, onverminderd de nationale procedurevoorschriften inzake vertegenwoordiging en verdediging in rechte.
- (18) De bescherming tegen discriminatie op grond van geslacht moet worden versterkt door de aanwezigheid in elke lidstaat van een orgaan of meer organen met de bevoegdheid om de betrokken problemen te onderzoeken, mogelijke oplossingen te zoeken en concrete bijstand aan de slachtoffers te verlenen. Deze organen mogen dezelfde zijn als de organen die op nationaal niveau verantwoordelijk zijn voor de verdediging van

de mensenrechten of de bescherming van de rechten van het individu, of die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het beginsel van gelijke behandeling. Bij de uitoefening van hun bevoegdheden en het nakomen van hun verantwoordelijkheden overeenkomstig deze richtlijn, treden deze organen op in overeenstemming met de VN-beginselen van Parijs met betrekking tot de status en de werking van de nationale instellingen voor de bescherming en de bevordering van de mensenrechten.

- (19) Aangezien de doelstellingen van het beoogde optreden, namelijk een gemeenschappelijk hoog niveau van bescherming tegen discriminatie in alle lidstaten waarborgen, niet in voldoende mate door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt en beter door de Gemeenschap kunnen worden verwezenlijkt, mag de Gemeenschap maatregelen nemen overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel, zoals bepaald in artikel 5 van het Verdrag. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze richtlijn niet verder dan wat nodig is om deze doelstellingen te verwezenlijken,

HEBBEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Onderwerp en werkingsfeer

1. In deze richtlijn wordt een kader vastgesteld voor de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen die een zelfstandige activiteit uitoefenen of die daartoe bijdragen, met betrekking tot alle aspecten die niet onder de Richtlijnen 2006/54/EG en 79/7/EEG vallen.
2. Deze richtlijn is van toepassing op zelfstandigen en meewerkende echtgenoten.
3. De uitvoering van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen bij de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten blijft onder Richtlijn 2004/113/EG vallen.

Artikel 2

Definities

1. Voor de toepassing van deze richtlijn wordt verstaan onder:
  - a) 'zelfstandige werknemers': allen die onder de in de nationale wetgeving bepaalde voorwaarden voor eigen rekening een winstgevend activiteit uitoefenen, met inbegrip van landbouwers en beoefenaars van vrije beroepen;
  - b) 'meewerkende echtgenoten': de echtgenoten, respectievelijk overeenkomstig de nationale wetgeving erkende levenspartners, die, anders dan als loontrekkende of als vennoot, door verrichting van ofwel dezelfde, ofwel aanvullende werkzaamheden gewoonlijk en onder de in de nationale wetgeving bepaalde voorwaarden aan de uitoefening van de activiteit van de zelfstandige deelnemen;
  - c) 'directe discriminatie': hiervan is sprake wanneer iemand op grond van geslacht minder gunstig wordt behandeld dan een ander in een vergelijkbare situatie wordt, is of zou worden behandeld;

d) 'indirecte discriminatie': hiervan is sprake wanneer een ogenschijnlijk neutrale bepaling, maatstaf of procedure personen van het ene geslacht in vergelijking met personen van het andere geslacht bijzonder benadeelt, tenzij die bepaling, maatstaf of procedure objectief wordt gerechtvaardigd door een legitiem doel en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn;

e) 'intimidatie': hiervan is sprake in het geval van ongewenst gedrag dat verband houdt met het geslacht van een persoon en tot doel of gevolg heeft dat de waardigheid van die persoon wordt aangetast en een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende omgeving wordt gecreëerd;

f) 'seksuele intimidatie': hiervan is sprake wanneer zich enige vorm van ongewenst verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag met een seksuele connotatie voordoet met als doel of gevolg dat de waardigheid van een persoon wordt aangetast, in het bijzonder wanneer een bedreigende, vijandige, beledigende, vernederende of kwetsende omgeving wordt gecreëerd.

Artikel 3

Het beginsel van gelijke behandeling

1. Het beginsel van gelijke behandeling houdt in dat iedere vorm van discriminatie op grond van geslacht, hetzij direct, hetzij indirect door verwijzing naar met name echtelijke staat of gezinssituatie, is uitgesloten, in het bijzonder met betrekking tot de oprichting, vestiging of uitbreiding van een onderneming, dan wel ten aanzien van opstarten en uitbreiding van iedere andere vorm van zelfstandige arbeid.

2. Intimidatie en seksuele intimidatie worden beschouwd als discriminatie op grond van geslacht en zijn derhalve verboden. Het feit dat een persoon zulk gedrag afwijst of lijdzaam ondergaat, mag niet ten grondslag liggen aan een die persoon betreffende beslissing.

3. Een opdracht tot het discrimineren van personen op grond van geslacht wordt beschouwd als discriminatie.

Artikel 4

Positieve actie

Het beginsel van gelijke behandeling belet niet dat een lidstaat, om volledige gelijkheid tussen mannen en vrouwen in de praktijk te waarborgen, specifieke maatregelen handhaaft of aanneemt om de nadelen verband houdende met geslacht te voorkomen of te compenseren.

Artikel 5

Oprichting van een vennootschap

Onverminderd bijzondere voorwaarden voor de toegang tot bepaalde werkzaamheden, die op mannen en vrouwen op gelijke wijze worden toegepast, nemen de lidstaten de nodige maatregelen om de voorwaarden voor oprichting van een vennootschap tussen echtgenoten, respectievelijk overeenkomstig de nationale wetgeving erkende levenspartners, niet restrictiever te maken dan de voorwaarden voor oprichting van een vennootschap tussen anderen.

Artikel 6
Sociale bescherming voor meewerkende echtgenoten

De lidstaten nemen de nodige maatregelen waardoor meewerkende echtgenoten op hun verzoek over ten minste hetzelfde niveau van bescherming kunnen beschikken als zelfstandigen onder dezelfde voorwaarden die voor zelfstandigen gelden.

Artikel 7
Zwangerschapsverlof

1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen zodat vrouwelijke zelfstandigen en meewerkende echtgenoten op hun verzoek in aanmerking kunnen komen voor een periode van zwangerschapsverlof overeenkomstig Richtlijn 92/85/EEG.
2. De lidstaten nemen, om te waarborgen dat de in lid 1 bedoelde personen hun in dit artikel vastgestelde rechten kunnen uitoefenen, de maatregelen op grond waarvan zij gedurende het zwangerschapsverlof een adequate uitkering ontvangen.
3. De in lid 2 bedoelde uitkering wordt als adequaat beschouwd, wanneer zij een inkomen waarborgt dat ten minste gelijk is aan het inkomen dat de betrokken werkneemster zou ontvangen in geval van een onderbreking van haar werkzaamheden om gezondheidsredenen of, indien niet van toepassing, aan een andere op nationaal niveau vastgestelde gelijkwaardige uitkering, binnen de grenzen van een eventueel door de nationale wetten bepaald maximum.
4. De lidstaten nemen de nodige maatregelen zodat vrouwelijke zelfstandigen en meewerkende echtgenoten aanspraak kunnen maken op vervangingsdiensten of bestaande sociale diensten als alternatief voor de in lid 2 bedoelde uitkering.

Artikel 8
Verdediging van rechten

1. De lidstaten zorgen ervoor dat eenieder die meent door niet-toepassing van het beginsel van gelijke behandeling schade of verlies te hebben geleden, toegang krijgt tot gerechtelijke en/of administratieve procedures, en wanneer zij zulks passend achten, ook tot bemiddelingsprocedures, voor de naleving van de uit deze richtlijn voortvloeiende verplichtingen, zelfs na beëindiging van de verhouding waarin hij/zij zou zijn gediscrimineerd.
2. De lidstaten zorgen ervoor dat verenigingen, organisaties en andere rechtspersonen, die er, overeenkomstig de in de nationale wetgeving vastgestelde criteria, een rechtmatig belang bij hebben dat deze richtlijn wordt nageleefd, namens of ter ondersteuning van de klager of klaagster met zijn, respectievelijk haar toestemming, met het oog op de naleving van de uit deze richtlijn voortvloeiende verplichtingen gerechtelijke en/of administratieve procedures kunnen aanspannen.
3. De leden 1 en 2 laten de nationale regels betreffende de termijnen voor de instelling van een rechtsvordering aangaande het beginsel van gelijke behandeling onverlet.

Artikel 9
Compensatie of reparatie

De lidstaten nemen in hun interne rechtsorde de nodige maatregelen op om reële en effectieve compensatie of reparatie te waarborgen, naargelang zij bepalen, van de schade of het verlies geleden door een persoon als gevolg van discriminatie in de zin van deze richtlijn, op een wijze die afschrikkend is en evenredig aan het geleden verlies of de geleden schade. Deze compensatie of reparatie wordt niet beperkt tot een vooraf vastgesteld maximumbedrag.

Artikel 10
Organen voor gelijke behandeling

1. De lidstaten wijzen een of meer organen aan voor de bevordering, analyse en ondersteuning en het volgen van de gelijke behandeling van eenieder, zonder discriminatie op grond van geslacht, en treffen daarvoor de nodige maatregelen. Deze organen kunnen deel uitmaken van organen die op nationaal vlak verantwoordelijk zijn voor de verdediging van de mensenrechten of de bescherming van de rechten van het individu, of voor de uitvoering van het beginsel van gelijke behandeling.

2. De lidstaten zorgen ervoor dat tot de taken van de in lid 1 bedoelde organen onder meer behoort:

- a) onverminderd de rechten van slachtoffers en van de in artikel 8, lid 2, bedoelde verenigingen, organisaties of andere rechtspersonen, onafhankelijke bijstand te verlenen aan slachtoffers van discriminatie bij de afwikkeling van hun klachten betreffende discriminatie;
- b) onafhankelijke onderzoeken naar discriminatie te verrichten;
- c) onafhankelijke verslagen te publiceren en aanbevelingen te doen over elk onderwerp dat met dergelijke discriminatie verband houdt.

Artikel 11
Verspreiding van informatie

De lidstaten dragen er zorg voor dat op hun grondgebied alle betrokkenen door middel van alle passende middelen adequate informatie ontvangen over de uit hoofde van deze richtlijn vastgestelde bepalingen tezamen met de reeds van kracht zijnde relevante bepalingen.

Artikel 12
Niveau van bescherming

De uitvoering van deze richtlijn vormt onder geen beding een reden voor de verlaging van het in de lidstaten reeds bestaande niveau van bescherming tegen discriminatie op de door de richtlijn bestreken terreinen.

Artikel 13
Verslagen

1. De lidstaten delen de Commissie uiterlijk [6 jaar na goedkeuring] alle beschikbare informatie over de toepassing van deze richtlijn mee.

De Commissie stelt een samenvattend verslag op en legt dit uiterlijk [7 jaar na goedkeuring] aan het Europees Parlement en de Raad voor. Het verslag gaat, zo nodig, vergezeld van voorstellen tot wijziging van deze richtlijn.

2. Het verslag van de Commissie houdt rekening met de standpunten van de belanghebbende partijen.

Artikel 14
Uitvoering

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk in [2 jaar] aan deze richtlijn te voldoen. Zij delen de Commissie de tekst van die bepalingen onverwijld mee, alsmede een tabel ter weergave van het verband tussen die bepalingen en deze richtlijn.

Wanneer de lidstaten deze bepalingen aannemen wordt in die bepalingen naar de onderhavige richtlijn verwezen of wordt hiernaar verwezen bij de officiële bekendmaking van die bepalingen. De regels voor deze verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

2. Om rekening te houden met bijzondere omstandigheden, kunnen de lidstaten indien nodig beschikken over een extra termijn van [2 jaar] om te voldoen aan artikel 6.

3. De lidstaten delen de Commissie de tekst van de belangrijkste bepalingen van nationaal recht mee die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 15
Intrekking

Op [uiterste omzettingstermijn] wordt Richtlijn 86/613/EEG ingetrokken.

Artikel 16
Inwerkingtreding

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het Publicatieblad van de Europese Unie.

Artikel 17
Adressaten

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel,

Voor het Europees Parlement

De Voorzitter

Voor de Raad

De Voorzitter